

Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΑ ΔΕΙΝΑ ΤΗΣ ΕΞΟΡΙΑΣ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ-ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις-ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού (εφόσον αυτό είναι δυνατόν) και να δηλώσετε το γένος τους.
2. Των προσηγορικών ονομάτων του κειμένου που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις και των δύο αριθμών, εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
3. Να κλίνετε και στους δύο αριθμούς τα τριτόκλιτα ουσιαστικά που σχηματίζουν τη γενική πληθυντικού με κατάληξη -ium.
4. Να κλίνετε τα κύρια ονόματα του κειμένου.
5. *plebem*: Να κλιθεί το όνομα και με τους δύο τρόπους.¹⁷⁷
6. *aere*: Να κλίνετε το όνομα και στους δύο αριθμούς. Τι σημαίνει το όνομα στον πληθυντικό αριθμό.¹⁷⁸
7. Των επιθέτων του κειμένου να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις και στους δύο αριθμούς και στα τρία γένη.
8. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
9. Να μεταφερθούν τα ρήματα του κειμένου στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού στο χρόνο, στην έγκλιση και στη φωνή που βρίσκονται.
10. Να αντικατασταθούν χρονικώς τα ρήματα της 3ης συζυγίας του κειμένου στη φωνή που βρίσκονται.
11. Να μεταφέρετε στο αντίστοιχο πρόσωπο της υποτακτικής, του ίδιου χρόνου και της ίδιας φωνής, τα ρήματα του κειμένου που βρίσκονται σε έγκλιση οριστική.
12. Να γίνει χρονική αντικατάσταση των παρεμφάτων του κειμένου.
13. Να γραφούν και στους δύο αριθμούς οι πλάγιες πτώσεις των μετοχών του κειμένου στο γένος που βρίσκονται.

¹⁷⁷ Για την κλίση του ονόματος βλ. Αχ. Τζαρτζάνου, *Λατινική γραμματική*, ΟΕΔΒ, § 34 (3 β').

¹⁷⁸ Βλ. Μ. Πασχάλης - Γ. Σαββαντίδης, *Λατινικά Λυκείου. Το βιβλίο του καθηγητή*, σ. 106.

14. Να γραφούν οι αρχικοί χρόνοι όλων των ρημάτων του κειμένου στη φωνή που βρίσκονται.
15. Να προσδιορίσετε το είδος των αριθμητικών του κειμένου και να τα κλίνετε και στα τρία γένη.
16. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω περιόδους, αφού μεταφέρετε στον άλλο αριθμό (στο αντίστοιχο πρόσωπο ή στην αντίστοιχη πτώση) τους κλιτούς τύπους, εφόσον αυτό είναι νοηματικώς, συντακτικώς και γραμματικώς δυνατόν.
- α) *Unus fuit Homero servus, tres Platoni, nullus Zenoni.*
- β) *Nemo eos miseretur, quod infeliciter vixerint.*
- γ) *Menenius Agrippa inter patres et plebem publicae gratiae sequester fuit.*
- δ) *Ille aere collato funeratus est.*
- ε) *Hic ad senatum scripsit mercenarium suum discessisse.*
- στ) *Ille ad amicum mercenarium suum deserere rus scripserat.*
- ζ) *Rus illius senatui publice curari placuit.*
- η) *Imperator exercitum Poenorum fudit.*
- θ) *Publice Reguli rus curabatur, quia mercenarius, qui id curabat, discessit.*
- ι) *O felices viros puellarum, quibus populus Romanus loco soceri fuit!*
17. Να μεταφέρετε τα ρήματα των κυρίων προτάσεων στην αντίστοιχη έγκλιση του παρατατικού της ίδιας φωνής και να επιφέρετε τις αναγκαίες τροποποιήσεις, ώστε οι περίοδοι να είναι νοηματικώς και συντακτικώς αποδεκτές.
- α) *Ille hunc miseratur, quod infeliciter vixerit.*
- β) *Illi hunc miserantur, quod infeliciter vixit.*
- γ) *Arbitrantur hunc felicem, cum multos servos habeat.*
- δ) *Aequum est filias Scipionis dotem ex aerario accipere, cum pater nihil illis reliquerit.*
- ε) *Ille accusatus est, quod in Asia luxuriose vixerit.*
- στ) *Aequum non erit consulem morte filium multare, cum is iniussu patris cum duce hostium congressus sit.*
- ζ) *Felix es, cum amicos habeas.*

- η) *Consul morte filium suum multare voluit, quia iniussu ipsius ille cum duce hostium congressus est.*
- θ) *Illi perturbati sunt, quoniam exercitus hostium proxime erat.*
- ι) *Hoc facit, quia aequum et iustum sit.*¹⁷⁹
18. Να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς των αιτιολογικών προτάσεων της προηγούμενης άσκησης.
19. Να εντοπίσετε στις παρακάτω περιόδους τις αιτιολογικές προτάσεις και να δικαιολογήσετε τον τρόπο με τον οποίο εκφέρονται:
- α) *Ennius indignatus quod Nasica tam aperte mentiebatur: "Quid?" inquit "Ego non cognosco vocem tuam?"*
- β) *Quia ille metum exercitus Romani vicerat, imperator adversarios vincere potuit.*
- γ) *Germani vinum a mercatoribus ad se importari non sinunt, quod ea re, ut arbitrantur, remollescunt homines atque effeminantur.*
20. Στα τρία ζεύγη περιόδων που σας δίδονται να εντοπίσετε τη νοηματική διαφορά που υπάρχει μεταξύ των περιόδων του κάθε ζεύγους και να δικαιολογήσετε την άποψή σας:
- α) *Ille accusatus est, quod iuvenes corrumperet.*
Ille accusatus est, quod iuvenes corrumpibat.
- β) *Vinum a mercatoribus ad se importari non sinunt, quod vino remollescunt homines atque effeminantur.*
Vinum a mercatoribus ad se importari non sinunt, quod vino remollescunt homines atque effeminentur.
- γ) *Illi hunc miserantur, quod infelicititer vixit.*
Illi hunc miserantur, quod infelicititer vixerit.
21. *collato*: Να χαρακτηρίσετε συντακτικώς τη μετοχή του κειμένου και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
22. Να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς τους.
23. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε τους ομοιόπτωτους και ετερόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς του κειμένου.

¹⁷⁹ iustus, -a, -um = δίκαιος

24. Να δικαιολογήσετε τον συντακτικό ρόλο των τύπων του κειμένου που βρίσκονται σε πτώση αφαιρετική.
25. Να προσδιορίσετε το είδος των απαρεμφάτων του κειμένου και να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου τους.
26. Να εντοπίσετε τις προθέσεις του κειμένου και να προσέξετε τη σύνταξή τους.
27. Να μεταφραστούν οι παρακάτω περίοδοι στα Λατινικά:
- Τον κατηγορήσαν, γιατί τάχα πρόδωσε τους φίλους τους.*
 - Οι φίλοι όφειλαν να φροντίζουν τα παιδιά του, επειδή εκείνος απουσίαζε.*
 - Ο Μενήγιος Αγρίππας τιμήθηκε από τον Ρωμαϊκό λαό, διότι μεσολάβησε για την κοινή συμφιλίωση ανάμεσα στους πατρικίους και στους πληβείους.*
 - Πολλοί λυπούνται τους πλουσίους, επειδή τα χρήματα διαφθείρουν τους ανθρώπους.*

2. Ερωτήσεις-ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

I. Ασκήσεις συμπλήρωσης κενών

- Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Τα ρήματα με τα οποία θα συμπληρώσετε τα κενά των κυρίων προτάσεων να τεθούν σε οριστική παρατατικού και των δευτερευουσών στην έγκλιση και στο χρόνο που απαιτεί η σύνταξη και το νόημα. Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές:
 - Claudium, qui in castra tristis et trepidus , obvia turba , quia tamen die Claudius imperator factus est. (deferor, morior, posterus, miseror)*
 - Hi etsi feliciter vivunt, infeliciter se vivere putant. Nolite eos, quod infeliciter (miseror, vivo)*
 - Ille a populo Romano , quia inter patres ac plebem publicae gratiae sequester (honoro, sum)*
 - Socrates suis , quod vir summae virtutis (honoro παθ. περ. συζ., sum, civis)*

- ε) *Pugnandum erat, cum eis non (licet απρόσ., discedo)*
- στ) *Murenam debemus, quia in Asia patri suo magno adiumento in periculis et in laboribus. (sum, solacium, laudo)*
- ζ) *Milites abdit in tabernaculis timore suum fatum, quod spes salutis eis (queror, sum, nullus)*
- η) *Hostes salutem fuga, quia dux eorum a filio Manli (interficio, peto)*
- θ) *Etsi nihil pater reliquerat, ex aerario eae dotem non acceperunt, quod pecunia multa eis (filia πληθ., sum)*
- ι) *Ille iniuste accusatus, quod amicos, multatus est. (prodo¹⁸⁰, mors)*

2. Στηριζόμενοι στο νόημα του κειμένου να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω περιόδων:

- α) *Menenius Agrippa, qui in omni vita pauper¹⁸¹ vixit, cum, aere quod sui cives funeratus est.*
- β) *Dicitur Homero, Zenoni fuisse.*
- γ) *Atilius Regulus Poenis ad senatum scripsit mercenarium agrum*
- δ) *Rus Atili Reguli senatui publice curari placuit, quoniam id a mercenario et Regulus in Africa bellum gerens adversus*
- ε) *Conferendum erat a Romano cum a Carthagine ipse tributum*

II. Ασκήσεις του τύπου “Σωστό-Λάθος”

¹⁸⁰ prodo, -didi, -ditum, -dere, 3 = προδίδω

¹⁸¹ pauper, -eris = φτωχός

1. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις είναι συντακτικώς ορθές ή εσφαλμένες και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

Σωστό Λάθος

α) <i>Menenius Agrippa a suis civibus honoratus est, quia inter patres ac plebem publicae gratiae sequester fuisset.</i>	☐	☐
β) <i>Senatui placuit publice curari rus Atili Reguli, quoniam ille in Africa bellum adversus Poenos gereret.</i>	☐	☐
γ) <i>Mercenarius Atili Reguli discessit et deseruit rus eius, quoniam Regulus in Africa aberat.</i>	☐	☐
δ) <i>Senatui placuit filias Scipionis ex aerario accipere dotem, quia nihil illis pater reliquerat.</i>	☐	☐
ε) <i>Scipionis filias ex aerario dotem accipere tradunt, quia pater nihil illis reliquerat.</i>	☐	☐
στ) <i>Aequum erat illum honorari, cum inter patres ac plebem publicae gratiae sequester esset.</i>	☐	☐
ζ) <i>Aequum est illas accipere dotem ex aerario, cum nihil illis pater reliquisset.</i>	☐	☐
η) <i>Tres dicuntur fuisse Platoni servos.</i>	☐	☐
θ) <i>Aequum est filiae magnorum virorum dotem ex aerario accipere, cum patres earum rem publicam stabilivissent.</i>	☐	☐
ι) <i>Cum lex fundamentum libertatis et fons aequitatis sit, leges civibus servandi sunt.</i>	☐	☐

2. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

Σωστό Λάθος

α) <i>Illi unum fuisse Homero servum, tres Platoni tradunt.</i>	☐	☐
β) <i>Zenoni nullum servum fuisse tradunt.</i>	☐	☐
γ) <i>Menenius Agrippa aere collato funeratus est, quia pauper mortuus est.</i>	☐	☐
δ) <i>Menenius Agrippa inter plebem et patres sequester publicae gratiae fuit.</i>	☐	☐

- ε) *Cum mercenarius rure Reguli discessisset, Regulus, qui in Africa aberat bellum gerens adversus Poenos, ad senatum scripsit suum rus desertum esse.*
- στ) *Felices putabantur puellarum mariti, quibus populus Romanus loco soceri fuit.*
- ζ) *Scipio semper a Carthagine tributum exigebat.*
- η) *Senatui placitum est Reguli filias dotem accipere ex aerario, quoniam nihil illis pater reliquerat.*
- θ) *Menenio Agrippae, Atilio Regulo et Scipioni divitiae non erant; eorum non interfuit divitias parare.*
- ι) *Populus Romanus tributum Scipioni conferebat, quia a Carthagine semper tributum ipse exigebat.*

III. Ασκήσεις πολλαπλής επιλογής

1. Η πρόταση “cum a Carthagine semper tributum ipse exigeret” εκφέρεται με υποτακτική, διότι:

- α) εκφράζει υποθετική αιτιολογία.
- β) εκφράζει υποκειμενική αιτιολογία.
- γ) εισάγεται με τον διηγηματικό cum, ο οποίος συντάσσεται με υποτακτική παρατατικού, όταν δηλώνεται το σύγχρονο.
- δ) αιτιολογικές προτάσεις που εισάγονται με τον σύνδεσμο cum εκφέρονται με υποτακτική· η αιτιολογία είναι το αποτέλεσμα μιας εσωτερικής λογικής διεργασίας.
- ε) η αιτιολογία είναι αντικειμενικά αποδεκτή.
- Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

2. Η υποτακτική της πρώτης αιτιολογικής πρότασης του κειμένου είναι χρόνου παρακειμένου διότι:

- α) δηλώνεται το υστερόχρονο και η δευτερεύουσα εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου.
- β) δηλώνεται το σύγχρονο και η δευτερεύουσα εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου.
- γ) δηλώνεται το προτερόχρονο και η δευτερεύουσα εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου.
- δ) δηλώνεται το προτερόχρονο και η δευτερεύουσα εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου.
- ε) δηλώνεται το υστερόχρονο και η δευτερεύουσα εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου.
- στ) δηλώνεται το σύγχρονο και η δευτερεύουσα εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου.

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

IV. Ασκήσεις σύζευξης

1. Στηριζόμενοι στο κείμενο να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης. Τρεις από τις προτάσεις που καταχωρίζονται στη στήλη των απαντήσεων δεν ανταποκρίνονται σε αντίστοιχες ερωτήσεις.

Ερωτήσεις

- 1) *Quanti servi Platoni fuisse dicuntur?*
- 2) *Quis inter patres ac plebem publicae gratiae sequester fuit?*
- 3) *Cur senatui placuit publice curari rus Atili Reguli?*
- 4) *Eratne aequum populus Romanus tributum Scipioni conferre?*
- 5) *Quid Scipio filiabus suis reliquerat?*
- 6) *Erantne felices viri puellarum quibus populus Romanus loco soceri fuit?*
- 7) *Quis in Africa Poenos fuderat? tradunt.*

Απαντήσεις

- α) *Menenius Agrippa.*
- β) *Quia nihil illis pater reliquerat.*
- γ) *Tres.*
- δ) *Atilius Regulus.*
- ε) *Certe, cum a Carthagine semper tributum ipse exigeret.*
- στ) *Quia Regulus aberat.*
- ζ) *Certe.*
- η) *Nihil filiis reliquerat.*
- θ) *Platoni unum servum fuisse*
- ι) *Nihil.*

2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α΄ στήλης με τις σημασίες που δίδονται στη Β΄ στήλη αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α΄ στήλης. Στη Β΄ στήλη υπάρχουν δύο σημασίες των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λατινική λέξη, την οποία θα πρέπει να συμπληρώσετε, ενώ στην Α΄ στήλη υπάρχουν δύο λατινικές λέξεις των οποίων δεν δίδονται οι αντίστοιχες σημασίες, τις οποίες επίσης θα πρέπει να συμπληρώσετε:

A	B
1) <i>plebs</i>	☐ συγκεντρώνω
2) <i>gratia</i>	☐ χύνω, τρέπω σε φυγή
3) <i>sequester</i>	☐ εγκαταλείπω
4) <i>confero</i>	☐ μισθωτός εργάτης
5) <i>dos</i>	☐ ευτυχισμένος
6) <i>fundo</i>	☐ μεσολαβητής
7) <i>mercenarius</i>	☐ αγρός
8) <i>desero</i>	☐ χάρη, συμφιλίωση
9) <i>exigo</i>	☐ πεθερός
10) <i>rus</i>	☐ πληβείοι
11)	☐
12)	☐

3. Βάσει του κειμένου να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α΄ στήλης με τους όρους της Β΄ αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α΄ στήλης. Στη Β΄ στήλη υπάρχουν τέσσερις όροι των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λέξη.

Α	Β
1) <i>fuisse</i>	☐ κατηγορηματικός προσδιορισμός
2) <i>sequester</i>	☐ υποκείμενο
3) <i>mercenarium</i>	☐ επιθετικός προσδιορισμός
4) <i>senatui</i>	☐ γενική κτητική
5) <i>felices</i>	☐ γενική αντικειμενική
6) <i>puellarum</i>	☐ αφαιρετική του μέσου
	☐ αντικείμενο
	☐ δοτική προσωπική
	☐ κατηγορούμενο
	☐ γενική υποκειμενική

3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις είναι από συντακτικής απόψεως ορθές ή εσφαλμένες και να σημειώσετε την ένδειξη Χ στο οικείο πλαίσιο. Να δικαιολογήσετε την επιλογή σας στην περίπτωση που θεωρείτε κάτι εσφαλμένο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Romani Menenium Agrippam honoraverant, quia inter patres ac plebem publicae gratiae sequester fuisset.</i>	☐	☐
β) <i>Senatui placitum erat publice curari rus Atili Reguli, quod ille in Africa aberat contra Poenos pugnans.</i>	☐	☐
γ) <i>Senatui publice rus Atili Reguli curari placuit, quoniam id a mercenario desertum esset.</i>	☐	☐
δ) <i>Senatui placuit filiabus Scipionis ex aerario dari dotem, quia nihil illis pater reliquerat.</i>	☐	☐

- ε) *Scipionis filiae ex aerario dotem accepisse dicuntur, quia pater nihil illis reliquerat.*
- στ) *Aequum erat Romanos Menenium Agrippam honorare, cum inter patres ac plebem publicae gratiae sequester fuerit.*
- ζ) *Aequum erit filiabus Scipionis dotem ex aerario dari, cum nihil illis pater reliquerit.*
- η) *Unum servum fuisse Homero dicuntur.*
- θ) *Aequum est filiae horum virorum dotem ex aerario accepisse, cum patres earum rem publicam stabiliant.*
- ι) *Cum leges fundamentum civitatum et fons aequitatis sint, cives servare eos debent.*

2. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Να δικαιολογήσετε την έγκλιση και τον χρόνο του ρήματος με το οποίο εκφέρονται οι αιτιολογικές προτάσεις. Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές.

- α) *Cum Scipio nihil suis, Romani illis ex aerario dotem debebant.* (relinquo, filia, do)
- β) *Cum Atilius Regulus in Africa, rus eius curandum erat, cum id a mercenario (civis, desero, suus, absum)*
- γ) *Venerunt, quod nos , ut dicebant; sed mentiebantur. Venerunt, quia te unum videre (volo, volo, video)*
- δ) *Mariti filiarum Scipionis erant, quod populus Romanus eis soceri (locus, sum, felix)*
- ε) *Servi misere vivebant, quoniam domini pro (habeo, res, is)*

- στ) *Quis illos viros miseratur, quod infeliciter? Nolite
 eos, quod divitiae eis non erant. non
 studebant sed gloriae, quia gloria semper vivit. (divitiae, vivo, miseror)*
- ζ) *Magister punivit, quod impudens;
 impudentia eius maxima erat. (discipulus, sum)*
- η) *Incolae fuga salutem petiverunt, quod hostes urbem eorum
 (everto, trepidus)*
- θ) *Cum bene et
 rem publicam, imagines fortissimorum virorum semper mihi proponebam.
 (cupio, gero, administro)*
- ι) *Nolite divites felices, quod in divitiis felicitas.
 Felicitas vera in non in divitiis est. (sum, virtus¹⁸², puto)*

¹⁸² virtus, -utis, (θηλ.) = αρετή